

חוף מעשה במחשבה תחילה

חוף מעשה במחשבה תחילה: בעקבות החוף לכתה ד' ספר התלמיד(ה)

בעקבות החוף

ספר התלמיד(ה)

חוף מעשה במחשבה תחילה

שומרים על חוף נקי

היא תוכנית לימודים חדשה לתלמידי בית הספר היסודי שנועדה לפתח אצל הלומדים אוריינות סביבתית וקוד התנהגות אישי וחברתי ביחס לשמירה על סביבת "הים והחופים". התוכנית פותחה במרכז לחינוך מדעי וטכנולוגי באוניברסיטת תל-אביב, כחלק מתוכנית "חוף נקי" של המשרד להגנת הסביבה ורשות הטבע והגנים שמטרתה להביא לשינוי בדפוסי ההתנהגות של הישראלי בחוף, ולשינוי במצב בריאותם של חופי ישראל בים התיכון ובים סוף. תוכנית הלימודים כוללת שלוש יחידות לימוד (לכיתות ד-ו) אותן אפשר לשלב במקצועות הלימוד מדע וטכנולוגיה, מולדת וחברה גיאוגרפיה. התוכנית מציעה מגוון של דרכי הוראה-למידה המשלבים סיורים ופעילויות שדה, דיוני דילמה, משחקים, עבודה ברשת האינטרנט ועוד.

יחידות הלימוד בתוכנית הן:

"בעקבות החוף" – לכיתה ד': היחידה מתמקדת באפיון החוף כמרחב שבו סביבות חיים ייחודיות, תוך דגש על עולם היצורים החיים ועל הקשר בין האדם לבין הים וחופיו ומידת מעורבותו בנעשה בהם. "הים והחוף: אוצרות בנוף" – לכיתה ה': היחידה מתמקדת בהכרת סביבת החוף, מרכיבים טבעיים ומלאכותיים, משאבי טבע (יבשתיים, ימיים), ופעילות האדם בו לאורך ההיסטוריה והתרבות האנושית. "מדור לדור" – לכיתה ו': היחידה מתמקדת באחריות המוטלת על האדם, בכל הנוגע לשמירה ולהגנה על סביבת הים וחופו ועל עושר המינים המתקיים בהם, למען השמירה על סביבות החיים ולמען שיפור איכות החיים שלנו ושל הדורות הבאים.

חוף מעשה במחשבה תחילה שומרים על חוף נקי

בעקבות החוף ספר התלמיד(ה) לכיתה ד'

מורים ותלמידים יקרים,

רצועת החוף והים שנמתחת לאורכה של ארצנו מוכרת לנו כמקום שמשפיע על מצב רוחנו וכמקום שמעורר את ההשראה והדמיון. מי הים, הצוקים והחול יוצרים סביבת חיים ייחודית למיני בעלי חיים וצמחים. אבל, החוף הפתוח הולך ומצטמצם בגלל פיתוח ורובו מזוהם בכמויות גדולות של פסולת, שפכים וחומרי דלק.

ספר זה נולד מתוך דאגה לרצועת החוף והים שהולכת ונהרסת ומתוך אמונה שיחד אתכם נוכל להוביל שינוי לשמירה על איכות הסביבה של הים והחוף.

שי אביטל

אלי אמיתי

מנכ"ל המשרד להגנת הסביבה מנכ"ל רשות הטבע והגנים

יצא לאור בשנת תשס"ח – 2008.

© כל הזכויות שמורות לרשות הטבע והגנים והמשרד להגנת הסביבה.

התוכנית "חוף מעשה במחשבה תחילה – שומרים על חוף נקי" פותחה במרכז לחינוך מדעי וטכנולוגי, אוניברסיטת תל-אביב, בשיתוף וביזומה של רשות הטבע והגנים והמשרד להגנת הסביבה.

ראש המרכז לחינוך מדעי וטכנולוגי: פרופ' רפי נחמיאס
ניהול אקדמי וליווי פדגוגי: ד"ר מירי דרסלר

כתיבה: ד"ר רמי קליין, בית הספר למדעי הים, מכמורת,
מרכז אקדמי רופין

ייעוץ מדעי: ד"ר סיגל שפר, ד"ר יעל ברקי

ועדת היגוי: מר סלמאן אבורוכן, רשות הטבע והגנים
גב' זיוית לינדר, המשרד להגנת הסביבה
גב' פנינה רפיד, המשרד להגנת הסביבה
גב' נעה רגב אופק, רשות הטבע והגנים

קראו והעירו: ד"ר ליאת בן דוד (טיבר)
מר רני עמיר, ראש אגף ים וחופים, המשרד להגנת הסביבה
גב' תמי קרון, רשות הטבע והגנים
ד"ר רותי יהל, רשות הטבע והגנים
גב' צפי כ"ץ, בית-ספר בגין, נתניה
גב' איילת זינגר, בית-ספר רימלט, נתניה
גב' רויטל וינשטוק, תובל קליין

עורכת לשון: גב' סמדר שם

עיצוב וניהול אמנותי: בן שוורץ, נוטלסטודיו

הצילומים באדיבות: צלמים:
ד"ר רמי קליין, ד"ר טוביה דרסלר, רני עמיר, ניב לוי, אילן מלסטר,
נעה רגב אופק, אילת זינגר, בן שוורץ.

גופים:
מרכז לחינוך מדעי וטכנולוגי, אוניברסיטת תל-אביב
אגף ים וחופים, המשרד להגנת הסביבה
רשות הטבע והגנים, בית ספר יבנה, נתניה
חטיבת ביניים חוף השרון, תוכנית "ידיד החולות"

הפקה: המרכז לחינוך מדעי וטכנולוגי, אוניברסיטת תל-אביב
המו"ל: הוצאת רמות – אוניברסיטת תל-אביב, ת"ד 39296, תל-אביב 61392
יצא לאור בשנת תשס"ח – 2008

היתר שימוש: ניתן להדפיס, להעתיק, לשכפל וכיו"ב שימושים, ובכלל זה, תמונות, טקסטים וכד', לכל מטרה שאינה מסחרית ו/או למטרות רווח, בכפוף לציון קרדיטים כחוק: שם המקור (שם הפרסום, שם הכותב/ת, ו/או שם הצלם/ת; כתובת האתר).

תוכן העניינים

4 **הקדמה: בין יבשה לים**

6 **פרק א': אני, החוף והים**

8 חופים הם לפעמים

16 דברי הימים בישראל

26 **פרק ב': חוף הים כסביבת חיים**

28 תנאי קיום בחוף הים

31 החוף החולי – סביבת חיים

68 החוף הסלעי – סביבת חיים

92 **פרק ג': נשמור על הים וחופיו**

94 לחשוב בכובד חוף

96 החוף – מה מותר ומה אסור

106 מה עומד להתרחש בחוף שלנו?

112 אחרית דבר

הקדמה: בין יבשה לים

בחוף הים

כולנו אוהבים לבלות על החוף, מול הים הכחול אם במשחק ואם בשחייה או סתם כך לשכב על החול לחשוב לעצמנו צרור מחשבות על הרפתקות נפלאות בין ארמונות, טירות ושלל קונכיות

כאשר נעים בחלל ומביטים אל כוכב הלכת שלנו רואים שיש לכוכב הלכת "ארץ" צבע כחול. רוב שטחו של כדור הארץ מכוסה בימים ובאוקיינוסים. החופים של הימים והאוקיינוסים מציינים את נקודת המפגש בין היבשה לבין המים. החופים הם סביבות חיים מיוחדות שבהן מתקיימים צמחים ובעלי-חיים רבים. אלה הם החופים שאנו אוהבים כל כך.

בחופים יש פעילות רבה של אנשים. אנחנו מפתחים את החופים כך שיתאימו לצרכים שלנו וישפרו את איכות החיים שלנו. אך...

- האם אנו חושבים על החופים עצמם ועל כל היצורים המתקיימים בהם?
- האם נדע לשמור בתבונה על הים ועל חופיו?
- האם נוכל להבטיח כי נמשיך ליהנות מהים ומחופיו גם בעתיד?

בואו נצא להרפתקה לימודית בחופי הים ובמרחביהם, נלמד להכירם ולהוקירם.

חשוב לזכור! לאחר שנכיר את החוף ואת דייריו ונדע אילו סכנות מאיימות על קיומם, נוכל לחשוב כיצד לנהוג ולפעול כדי לצמצם אותן.

ספר זה יסייע לנו:
☑ להכיר ☑ לחשוב ☑ לכבד ☑ לפעול
בקיצור, נלמד לפתח אחריות לסביבה!

קוד התנהגות אישי: אני לסביבה והיא לי "גבול האכפת לי"

לפעמים אנחנו מתנדבים לקחת אחריות על דברים גם אם "אנו לא אשמים" או אם "זה לא קשור אלינו בכלל!"
בדרך כלל אנחנו מתנדבים לפעול בתוך סביבה שאנחנו אוהבים והיא יקרה לנו מאוד.
מהו הגבול של אותה סביבה יקרה?
היכן היא מתחילה והיכן היא נגמרת?
בדלת הבית שלנו? בחצר, בשכונה, בעיר?
ואולי הגבול הוא בתוך הראש (או הלב) שלנו:
"גבול האכפת לי".

לא צריך להלביש אותנו במדים כדי שנגן על "גבול האכפת לי".
אף אחד לא צריך לתת לנו תעודה כדי שנאסוף לכלוך שמפריע לנו, או כדי שנדווה על מישהו שמזהם את הרחוב שלנו, את הקרקע או את האוויר שאנחנו נושמים.

נוכל להרחיב את "גבול האכפת לי" אם נאמץ קוד התנהגות אישי:
"אני לסביבה והיא לי".
כאשר נצליח להרחיב את "גבול האכפת לי" שלנו ושל כל האנשים בקהילה שלנו, תהפוך הסביבה לערך שכולנו משתדלים לשמור עליו, בדיוק כמו שאנחנו משתדלים לשמור על הבריאות שלנו.

הולכים על חוף נקי זאת הארץ שלנו